

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ В УМОВАХ СИСТЕМНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ І РОЗВИТКУ

**Т. М. Завора, кандидат економічних наук
Полтавський національний технічний університет імені Юрія
Кондратюка**

Розкрито особливості науково-методичних підходів до оцінювання стану національної безпеки у соціальній сфері. Визначено соціальні ризики та загрози національній безпеці у соціальній сфері. Проведено аналіз складу індикаторів для оцінювання соціальної складової економічної безпеки за різними методиками. Обґрунтовано використання додаткових індикаторів для інтегрального оцінювання соціальної складової економічної безпеки держави, що сприятиме визначенню заходів щодо її забезпечення в умовах системної трансформації та розвитку.

Ключові слова: *національна безпека у соціальній сфері; оцінювання соціальної складової економічної безпеки; індикатори соціальної безпеки; соціальна політика.*

Актуальність проблеми. Характер новітніх трансформаційних процесів в Україні зумовлює потребу їх глибокого наукового осмислення з метою консолідації суспільства у площині реалізації національних інтересів у соціальній сфері. Витоки нових загроз національній безпеці та загострення існуючих вимагають наявності системи оцінок зовнішніх і внутрішніх ризиків та загроз національній безпеці України у соціальній сфері. Сучасна ситуація в українському суспільстві актуалізує проблему оцінювання національної безпеки у тому числі і в соціальній сфері як концептуальну основу соціально-економічного розвитку держави. Економічна безпека держави визначає здатність реалізації національних інтересів, гідні умови життєдіяльності населення, усунення виникаючих загроз. У зв'язку з цим базові положення стратегічного розвитку нашої держави повинні визначатися з урахуванням рівня економічної безпеки

держави. Зниження рівня життя населення, погіршення психологічних і моральних його характеристик ставлять у ряд найважливіших національних завдань забезпечення соціальної складової безпеки, як необхідної умови для прогресивного розвитку сучасного суспільств. «Стратегією реформ-2020» визначено три вектори руху для досягнення європейських стандартів життя в Україні, це: сталий розвиток країни; безпека держави, бізнесу та громадян; відповідальність і соціальна справедливість. Головною передумовою цієї роботи має стати новий суспільний договір між громадянським суспільством, владою та бізнесом, де кожна сторона має свою зону відповідальності [1]. Для реалізації визначених завдань вкрай важливим є оцінювання рівня національної безпеки в тому числі і в соціальній сфері з метою адекватного реагування на дестабілізуючі фактори в суспільстві.

Огляд останніх джерел досліджень і публікації. В умовах докорінних змін у зовнішньому та внутрішньому безпековому середовищі Україна потребує методичних підходів до оцінювання національної безпеки держави. Безробіття, бідність, соціальна несправедливість породжують протестні настрої в суспільстві та використовуються зовнішніми і внутрішніми силами для соціально- економічної та політичної дестабілізації в Україні. Збройний конфлікт на території нашої держави, ризики подальшого загострення політичної, економічної та інформаційної війни проти України критично загрожують її економічній безпеці, ускладнюють відновлення соціально-економічного зростання. Закон України «Про основи національної безпеки України» трактує національну безпеку як «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у різних сферах у тому числі і соціальній» [2]. Важливе місце в процесі ефективного

соціально-економічного розвитку країни займає соціальна сфера, оскільки саме в цьому секторі економіки здійснюється виробництво, розподіл і споживання матеріальних і нематеріальних благ, а також відбувається забезпечення розширеного відтворення людського капіталу за участю держави як гаранту економічного забезпечення соціально достатнього рівня життя населення. На сучасному етапі розвитку нашої держави основні реальні та потенційні загрози національній безпеці України, стабільності в суспільстві у соціальній сфері визначені Законом України «Про основи національної безпеки України». Розуміння сутності, структурних і функціональних компонентів загальної системи забезпечення національної безпеки у соціальній сфері сприяє обґрунтуванню завдань її забезпечення. Отже, основними завданнями забезпечення соціальної безпеки є виявлення й оцінювання ризиків та загроз, пошук резервів підвищення соціальної безпеки та прискорення соціально-економічного розвитку держави, розроблення механізмів, засобів і методів, які запобігають соціальним загрозам [3].

Питанню розроблення теоретичних засад оцінювання економічної безпеки держави та регіону присвячено досить багато українських публікацій, автори яких розкривають загальні принципи оцінки рівня економічної безпеки держави з визначенням системи показників, інформаційної бази для їх розрахунку, методів формалізації розрахунку, порогових значень показників та методів оцінки фактичних показників з точки зору їх відповідності пороговим значенням [4].

Питаннями побудови моделей оцінки, аналізу й прогнозування економічної безпеки на різних рівнях ієрархії та розробленням механізмів їх забезпечення займалися В.М. Геєць, М.О. Кизим, О.І. Черняк, Т.С. Клебанова [5]. Слід віддати належне публікаціям Міністерства економічного розвитку і торгівлі (МЕРТ) України та Держстату України, які започаткували методичні підходи до інтегральної оцінки рівня

економічної безпеки України та її регіонів, узагальнюючи існуючі підходи [6, 7].

Теоретико-методичні основи формування та забезпечення соціальної безпеки в Україні досліджували науковці Центру перспективних соціальних досліджень Міністерства соціальної політики України й НАН України, які визначили існуючі проблеми теоретичного аналізу соціальної безпеки [8].

На основі аналізу та узагальнення теоретичних підходів щодо інтегрального оцінювання рівня економічної безпеки держави Ю.М. Харазішвілі, Є.В. Дронь розробили удосконалену методологію її оцінювання, яка відрізняється використанням мультиплікативної форми інтегрального індексу; містить низку додаткових новітніх індикаторів; одночасним нормуванням індикаторів та їхніх порогових значень за єдиною нормуючою функцією; обґрунтуванням вектору порогових значень та формалізованим визначенням вагових коефіцієнтів, що дає можливість порівнювати в одному масштабі динаміку інтегрального індексу з інтегральними пороговими значеннями, тобто коректно ідентифікувати стан економічної безпеки [9].

Мета роботи. Мета роботи полягає у визначенні основних методичних засад оцінювання рівня соціальної складової економічної безпеки держави; аналізі існуючих науково-методичних підходів до оцінювання рівня національної безпеки у соціальній сфері та обґрунтуванні вибору індикаторів для такої оцінки.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сучасна динаміка трансформаційних змін в Україні супроводжується посиленням економічної та політичної нестабільності що у свою чергу потребує належного захисту національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності [2].

Вибір конкретних засобів і шляхів забезпечення національної безпеки України в соціальній сфері обумовлюється необхідністю своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру і масштабам загроз національним інтересам, серед яких гарантування конституційних прав і свобод людини і громадянина; зміцнення політичної і соціальної стабільності в суспільстві; створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення.

Враховуючи вплив на розвиток соціальної сфери політичних, організаційно-правових та економічних факторів, питання оцінювання рівня національної безпеки в умовах системної трансформації набуває особливої актуальності. Недивлячись на позитивні зрушення в соціально-економічному розвитку нашої держави, загрозами національним інтересам і національній безпеці України у соціальній сфері залишається невідповідність програм реформування економіки країни і результатів їх здійснення визначеним соціальним пріоритетам; неефективність державної політики щодо підвищення трудових доходів громадян, подолання бідності та збалансування продуктивної зайнятості працездатного населення; криза системи охорони здоров'я і соціального захисту населення і, як наслідок, небезпечне погіршення стану здоров'я населення; поширення наркоманії, алкоголізму, соціальних хвороб; загострення демографічної кризи; зниження можливостей здобуття якісної освіти представниками бідних прошарків суспільства; прояви моральної та духовної деградації суспільства; зростання дитячої та підліткової бездоглядності, безпритульності, бродяжництва. Запобігання та усунення впливу загроз і дестабілізуючих чинників на національні інтереси в соціальній сфері потребує постійного моніторингу впливу на національну безпеку процесів, що відбуваються в усіх сферах; прогнозування, виявлення та оцінювання можливих загроз, дестабілізуючих чинників і конфліктів, причин їх

виникнення та наслідків прояву; розроблення науково-методичного забезпечення оцінювання рівня економічної безпеки у соціальній сфері та обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень з метою захисту національних інтересів України.

Правомірно зазначити, про відсутність методичних підходів до оцінювання рівня національної безпеки у соціальній сфері. Разом з цим Методика розрахунку рівня економічної безпеки України містить рекомендації щодо оцінювання соціальної безпеки, як складової економічної.

До 29.10.2013 р. із метою визначення рівня економічної безпеки України як головної складової національної безпеки держави згідно з Наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 використовувалася Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, яка визначала перелік основних індикаторів економічної безпеки (в тому числі соціальної безпеки як складової економічної), їхні оптимальні, порогові та граничні значення, а також методи обрахування інтегрального індексу економічної безпеки [10]. Зазначена методика базувалася на комплексному аналізі індикаторів економічної безпеки з виявленням потенційно можливих загроз економічній безпеці України і застосовувалася Міністерством економіки для інтегральної оцінки рівня економічної безпеки України в цілому по економіці та за окремими сферами діяльності (тобто соціальна безпека аналізувалася як окрема складова, до складу інтегрального індексу якої входили 14 індикаторів (рис. 1). Відповідно до зазначеної методики, соціальна безпека – це стан розвитку держави, за якого держава здатна забезпечити гідний і якісний рівень життя населення незалежно від віку, статі, рівня доходів, сприяти розвитку людського капіталу як найважливішої складової економічного потенціалу країни.

Аналіз методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня соціальної складової економічної безпеки України

Методика розрахунку рівня економічної безпеки України від 02.03.2007	Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України від 29.10.2013
1. Частка населення із сукупними витратами, які нижче 75% медіанного рівня сукупних витрат(рівень бідності)	1. Частка населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими 75% медіанного рівня загальних доходів,%
2. Частка населення із середніми сукупними витратами на одну особу на місяць, які нижче прожиткового мінімуму	2. Відношення середньомісячної номінальної заробітної плати до прожиткового мінімуму на одну працездатну особу
3. Відношення середньої зарплати до прожиткового мінімуму	3. Відношення середнього розміру пенсії за віком до прожиткового мінімуму осіб, які втратили працездатність, разів
4. Відношення мінімального розміру пенсії до прожиткового мінімуму	4. Сума несплаченої заробітної плати станом на 1 січня (1 липня) до фонду оплати праці за грудень (червень) звітного року,%
5. Відношення індексу номінальних сукупних ресурсів домогосподарств до індексу споживчих цін	5. Частка витрат на продовольчі товари в споживчих грошових витратах домогосподарств, %
6. Обсяг видатків зведеного бюджету на охорону здоров'я, % до ВВП	6. Обсяг видатків зведеного бюджету на охорону здоров'я, % ВВП
7. Частка витрат на харчування (продовольчі товари та харчування поза домом) у загальному обсязі споживчих грошових витрат домогосподарств	7. Обсяг видатків зведеного бюджету на освіту, % ВВП
8. Обсяг витрат зведеного бюджету на освіту, % до ВВП	8. Чисельність ВІЛ-інфікованих осіб з діагнозом, що встановлений уперше в житті, осіб на 100 тис. осіб населення
9. Рівень тривалого безробіття у працездатному віці(відношення чисельності безробітних понад 6 місяців до загальної чисельності безробітних),%	9. Чисельність хворих на активний туберкульоз із діагнозом, що встановлений уперше в житті, осіб на 100 тис. осіб населення
10. Наявність житлового фонду в середньому на одну особу, м ²	10. Загальна чисельність учнів денних загальноосвітніх навчальних закладів, відсотків до загальної чисельності постійного населення у віці 6 – 17
11. Кількість у перше зареєстрованих випадків захворювань на 100 осіб	11. Співвідношення загальних доходів 10% найбільш та найменш забезпеченого населення (децильний коефіцієнт фондів)
12. Відношення сукупних витрат 10% найбільш забезпеченого населення до 10% найменш забезпеченого	12. Рівень злочинності (кількість злочинів на 100 тис. осіб населення)
13. Охоплення випусків 9-х класів повною середньою освітою, %	13. Рівень зайнятості населення у віці 15 - 70 років, відсотків населення
14. Рівень безробіття (за методологією МОП)	14. Відношення середньомісячної заробітної плати, нарахованої в середньому за годину, у країнах ЄС-27 та в Україні
	15. Відношення середньої вартості 1 кв. метра загальної площі житла до середньомісячної заробітної плати,

У небезпечній зоні за Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України від 02.03.2007 до 2013 року залишалися індикатори: відношення середньої зарплати до прожиткового мінімуму, значення якого було менше порогового (3 рази); майже у 2 рази меншим від порогового значення було відношення мінімального розміру пенсії до прожиткового мінімуму; рівень тривалого безробіття у працездатному віці (відношення чисельності безробітних понад шість місяців до загальної чисельності безробітних), перевищував порогове майже у 2 рази. Весь період в небезпечній зоні знаходився показник – кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань на 100 осіб.

Втрата чинності згаданої методики від 29.10.2013 р. відповідно до Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України 1277 та затвердження нових Методичних рекомендації призвела до певних змін як в самому підході до оцінювання так і конкретних індикаторах, та мають інформаційний, рекомендаційний, роз'яснювальний характер але не є обов'язковими [11]. Ці Методичні рекомендації базуються на комплексному аналізі індикаторів економічної безпеки з виявленням потенційно можливих загроз економічній безпеці в Україні і застосовуються Мінекономрозвитку для інтегральної оцінки рівня економічної безпеки України в цілому по економіці та за окремими сферами діяльності. Інші органи виконавчої влади, наукові інститути та інші установи в межах своїх повноважень можуть використовувати ці Методичні рекомендації та визначати рівень складових економічної безпеки для прийняття управлінських рішень щодо аналізу, запобігання та упередження реальних і потенційних загроз національним інтересам у відповідній сфері. Розрахунки здійснюються Мінекономрозвитку двічі на рік на підставі офіційних даних статистичного обліку Держстату, Нацкомфінпослуг, Міндоходів, Міненерговугілля, Мінфіну і Національного

банку та експертних оцінок, у тому числі рейтингових звітів міжнародних неурядових організацій.

Як зазначено в Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України від 29.10.2013 формування переліку індикаторів здійснюється на основі відбору показників, які найбільш повно характеризують кожен із субіндексів, з урахуванням попередньо накопиченого досвіду оцінювання, напрацювань українських та міжнародних вчених у сфері економічної безпеки, показників економічної безпеки, визначених профільними міжнародними організаціями, нормативними документами ЄС тощо, цільових орієнтирів, установлених у національних програмах розвитку. Разом з цим на жаль, як попередня, так і нова редакція Методичних рекомендацій містять низку питань, які ускладнюють або звужують можливість її використання. У першу чергу, це стосується складу індикаторів (неповне врахування тіньових аспектів економічного розвитку та неврахування таких важливих індикаторів, як рівень тіньової зайнятості, рівень тіньової заробітної плати). Одночасн, на нашу думку, необґрунтованою є заміна індикатора «наявність житлового фонду в середньому на одну особу, м²» індикатором «відношення середньої вартості 1 м² загальної площі житла до середньомісячної заробітної плати» у Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України від 29.10.2013. Оскільки перший показник характеризує забезпеченість населення України житловою площею. Так, на кінець 2014р. на квартирному обліку в Україні перебувало 657,2 тис. сімей та однаків, із них мешканці гуртожитків становили 107,4 тис. (16,3%), молоді сім'ї – 68,1 тис. (10,4%). Із загальної кількості сімей та однаків, що перебували на квартирному обліку, 59,6% перебувають у загальній черзі, 28,8% користуються правом першочергового одержання житла та 11,6% користуються правом позачергового одержання житла, що свідчить про існуючий попит на житло [12]. У 2014р. одержали житло та поліпшили свої

житлові умови 3,0 тис. сімей та однаків, з них 23,3% скористалися правом позачергового одержання житла, 28,4% – правом першочергового одержання житла, 48,3% отримали житло, перебуваючи у загальній черзі. У цей час за 2014р. в Україні прийнято в експлуатацію 9741,3 тис.м² загальної площі житла, загальна площа якого порівняно з 2013р. зменшилась на 2,1%. Враховуючи існуючий попит на житло в Україні та кількість сімей та однаків, які одержують житло протягом року, правомірно зробити висновок, що забезпечення громадян житлом, утримання та підвищення благоустрою житлового фонду залишається однією з найгостріших соціально-економічних проблем у сучасних умовах.

Щодо індикатора «відношення середньої вартості 1 м² загальної площі житла до середньомісячної заробітної плати» цілком зрозумілим є складнощі щодо його визначення та об'єктивності розрахунків. В першу чергу це пов'язано з вартістю житла, яка має великий діапазон відповідно до класифікації за рівнем комфорту та соціальною спрямованістю згідно з ДБН В 2.2.-15-2005. У свою чергу недосконалість фінансово-кредитної системи, зменшення питомої ваги середнього класу, інфляційні процеси, унеможлиблюють або значно ускладнюють підвищення якості життя населення України, що в свою чергу проявляється і в можливості придбання житла.

Економічний спад, недосконале податкове законодавство, надмірний податковий тиск на виробництво призводять до існування тіньової зайнятості, яка створює загрози не лише для економічної безпеки але й її соціальної складової, оскільки призводить до незахищеності працюючих громадян, ненадходження податка з доходів фізичних осіб до місцевих бюджетів, недоотримання єдиного соціального внеску на покриття матеріального забезпечення у разі втрати працездатності.

Таким чином, вибір індикаторів для оцінювання соціальної складової національної безпеки є необхідним кроком на шляху утвердження

цілеспрямованої державної політики національної безпеки, сутністю якої є створення надійної системи гарантій згідно з Конституцією України.

При співставленні двох методик можна побачити що головною відмінністю розрахунку соціальної безпеки є зміна їх кількості та поява нових індикаторів для оцінювання загроз національній безпеці у соціальній сфері. Методика 2013 року містить нові індикатори: відношення середньомісячної заробітної плати, нарахованої в середньому за годину, у країнах ЄС-27 та в Україні, «загальна чисельність учнів денних загальноосвітніх навчальних закладів, відсотків до загальної чисельності постійного населення у віці 6 – 17 років», а також розширено показник з методики 2003 року «кількість у перше зареєстрованих випадків захворювань на 100 осіб» у розрізі показників «чисельність ВІЛ-інфікованих осіб з діагнозом, що встановлений уперше в житті, осіб на 100 тис. осіб населення» та «чисельність хворих на активний туберкульоз із діагнозом, що встановлений уперше в житті, осіб на 100 тис. осіб населення». Безумовно дані індикатори є вкрай важливими, а їх аналіз та запланові розміри фінансування у державному бюджеті 2016 року у цих напрямках ще раз свідчать про необхідність реформування системи охорони здоров'я України та запровадження загальнообов'язкового державного медичного страхування.

Прогноз демографічної ситуації щодо зменшення кількості платників внесків до 2050 року на 25% та збільшення одержувачів пенсій на 8%, дефіцит власних фінансових надходжень до Пенсійних фондів визначають доцільність оцінювання соціальної складової національної безпеки за допомогою таких індикаторів як «рівень пенсійних видатків до ВВП», «рівень дефіциту ПФ до ВВП» [13].

Методика 2013 року не містить індикаторів: «частка населення із середніми сукупними витратами на одну особу на місяць, які нижче прожиткового мінімуму», «відношення індексу номінальних сукупних

ресурсів домогосподарств до індексу споживчих цін», «рівень тривалого безробіття у працездатному віці (відношення чисельності безробітних понад 6 місяців до загальної чисельності безробітних)», «охоплення випусків 9-х класів повною середньою освітою».

В умовах системної трансформації і розвитку заслуговує на увагу удосконалена методологія інтегрального оцінювання рівня економічної безпеки держави висвітлена в аналітичній доповіді «Прогнозування індикаторів, порогових значень та рівня економічної безпеки України у середньостроковій перспективі» Ю.М. Харазішвілі, Є.В. Дронь, яка дозволяє оцінити рівень економічної безпеки України як кінцевий результат соціально-економічного розвитку та соціальну складову економічної безпеки держави. За авторською методикою соціальна безпека характеризується наступними індикаторами: рівень використання праці (відношення оптимального попиту на працю до її пропозиції); рівень оплати праці у випуску; рівень тіньової заробітної плати до офіційної; рівень тіньової зайнятості до загальної зайнятості; рівень видатків на освіту до ВВП, %; рівень видатків на охорону здоров'я до ВВП, %; відношення середньої заробітної плати до прожиткового мінімуму ; питома вага заробітної плати у структурі доходів населення, %; рівень пенсійних видатків до ВВП, %; рівень дефіциту ПФ до ВВП, %.

Висновок: Таким чином, в умовах трансформаційних перетворень особливого значення набуває питання визначення методичних засад оцінювання національної безпеки у соціальній сфері; переліку індикаторів, які найбільш повно характеризують гідні умови життєдіяльності населення; побудова моделі оцінювання, що в сукупності сприятиме визначенню заходів щодо забезпечення соціальної складової економічної безпеки держави. Поряд із важливістю вибору індикаторів для оцінювання національної безпеки у соціальній сфері важливе значення займає розрахунок критичних значень загроз, значення яких дозволять вжити

заходів щодо запобігання небезпеки суспільства в цілому, та забезпечувати високий рівень і якість життя.

Отже, основними напрямками державної політики з питань національної безпеки України у соціальній сфері у контексті забезпечення соціальної безпеки залишаються: реальне підвищення життєвого рівня населення, зниження рівня безробіття; створення умов для подолання бідності і надмірного майнового розшарування в суспільстві; створення ефективної системи соціального захисту людини, охорони та відновлення її фізичного і духовного здоров'я, ліквідації алкоголізму, наркоманії, інших негативних явищ.

Список використаних джерел

1. Президент представив «Стратегію реформ-2020»: Мета реформ – членство в ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A>
2. Закон України Про основи національної безпеки України: від 19.06.2003 р. №964-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=964-15>.
3. Завора Т.М. Пріоритети зміцнення національної безпеки у соціальній сфері / Т.М. Завора Збірник наукових праць за матеріалами VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми й перспективи розвитку академічної та університетської науки», 8 – 11 грудня 2015 року – Полтава: ПолтНТУ, 2015. – С.30 – 31.
4. Пирожков С.І. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України / За ред. акад. НАН України С.І. Пирожкова. – К.: НІПМБ, 2003. – 42 с.
5. Геєць В.М. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк. – Х.: ХНЕУ, 2006. – С. 46.
6. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджена наказом Мінекономіки України №60 від 2.03.2007 р. [Електронний ресурс]: Режим доступу: me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id
7. Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку / Державний комітет статистики України: Наказ № 114 від 15.04.2003 р. [Електронний ресурс]: Режим доступу: uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/
8. Давидюк, О.О. Соціальна безпека: проблеми теоретичного аналізу та побудови показників / О.О. Давидюк – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=art
9. Прогнозування індикаторів, порогових значень та рівня економічної безпеки України у середньостроковій перспективі; аналіт. доп./ Ю.М. Харазішвілі, Є.В. Дроть. – К.: НІСД, 2014. – 117 с.
10. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ від 02.03.2007 р. № 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.4251.0>

11. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ від 29 жовтня 2013 року № 1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm
12. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
13. Завора Т.М. Формування системи загальнообов'язкового медичного страхування в Україні / Т.М. Завора, Ю.І. Стовба // Збірник наукових праць. Вісник Маріупольського державного університету. Маріуполь, 2014. С. 20 – 29.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ УРОВНЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЕ В УСЛОВИЯХ СИСТЕМНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ И РАЗВИТИЯ

Раскрыты особенности научно-методических подходов к оценке состояния национальной безопасности в социальной сфере. Определены социальные риски и угрозы национальной безопасности в социальной сфере. Проведен анализ состава индикаторов для оценки социальной составляющей экономической безопасности по различным методикам. Обоснована целесообразность введения индикаторов для интегрального оценивания социальной составляющей экономической безопасности государства, что будет способствовать определению мер по ее обеспечению в условиях системной трансформации и развития.

Ключевые слова: *национальная безопасность в социальной сфере; оценка социальной составляющей экономической безопасности; индикаторы социальной безопасности; социальная политика.*

Авторська довідка

Прізвище, ім'я, по батькові: Завора Таїна Миколаївна

Місце роботи: Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Посада: доцент

Науковий ступінь: к.е.н

Вчене звання: доцент кафедри фінансів та банківської справи

Surname, name, first Name : Zavora Taina Mukolaivna

Place of work: Poltava National Technical University named after Yuriy Kondratyuka

Title: Associate Professor

Degree: k.e.n

Title: Associate Professor of Finance, Banking and Public Administration

**Назва статті: «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО
ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У СОЦІАЛЬНІЙ
СФЕРІ В УМОВАХ СИСТЕМНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ І РОЗВИТКУ»**

Телефон, e-mail та адреса для контактів та надсилання авторського примірника:

Завора Таїна Миколаївна

вул. Сільськогосподарська, 7

с. Горбанівка

Полтавський р-н.

Полтавська обл.

38782

телефон: 0503043922

E-mail: taya_zavora@mail.ru